

כל השונה הלכות

1. אין איסור קוצר מהתורה בהגבהת עציין נקוב, אלא אם כן הפסיק יניקתו לגמרי, וכן אם היה מונח ע"ג דבר המפסיק וחוצץ בינו לבין הקרקע אסור מהתורה להניחו ע"ג הקרקע ממש, ובמקום מרוצף הרצפות מבטלות את היניקה ומותר להזיזו במקום צורך במקום למקום ע"י טילטול גופו בדחיפת הרגל.
2. הגבהת עציין שאינו נקוב בקרקע לא מרוצפת, אסורה וה"ה בתלישה מתוך עציין שאינו נקוב.
3. אילן שייתבשו פירותיו אף אם יבש גם האילן עצמו, אסור לתלוש ממנו פירות או עלים.
4. פירות שנשרו מהאילן בשבת, אסורים באכילה ובטילטול בכל יום השבת ואפילו כשיש ספק אסורים באכילה וטילטול, ובמוצ"ש מותרים מיד.
5. מותר לתלוש עצי בשמים להריח בהם, ואם הם רכים מותר לקטום אותם אפילו בסכין, אבל עצי בשמים קשים, טוב להחמיר שלא לקטום אותם אפילו ביד ולא בסכין, ואסור לקטום מעצי בשמים אפילו ביד כדי לחצוץ בו שיניו.
6. אילן חזק שתוך הישענות עליו אינו נע, מותר להישען עליו מעט אך אסור להישען בכל כוחו, ואם האילן רך אסור להישען בכל מצב, אסור לאדם זקן להישען על אילן ואפילו מעט.
7. אסור לטפס על עץ בשבת, אם עבר ועלה, במזיד אסור לו לרדת מהעץ כל השבת, אך אם עלה בשוגג, ירד מיד העץ, ואם אפשר יקפוץ מהאילן כדי שלא ישתמש בו בשעת ירידתו.
8. קטן שהגיע לחינוך ויודע שאסור לעלות לאילן בשבת, והזיד ועלה אעפ"כ מותר לומר לו שיכול לרדת מהאילן. אסור להניח חפץ על האילן או ליטול ממנו חפץ.
9. אסור להתנדנד בנדנדה המחוברת לעץ ואפילו אם רק צד אחד של הנדנדה מחובר לעץ. מגבת שתלויה על מסמך התקוע בעץ מבעוד יום, מותר לנגב את הידיים אך בלי להוריד את המגבת.
10. מותר לאדם שנועל נעליים ללכת ע"ג דשא ועשבים בשבת, ואפילו אם הדשא ארוך והולך במהירות מותר וכשהדשא קצר מותר לרוץ אף אם יחף.
11. אסור להריח פירות מאכל המחוברים לאילן, אך פרחים ועצי בשמים מותר, אפילו בעודם מחוברים, ומותר לאחוז בידו הדם המחובר לעץ ולהריחו.

הלכה ומשפט

עיוני

מפי הרב תמיר ישי אסולין שליט"א לתגובות: 4173027@gmail.com

חוזה מכירה שכתוב בו שהמכירה נעשית על פי חוקי המדינה

שאלה

ראובן עמד לקראת קניית דירה משמעון, ומעונין להוסיף בחוזה המכירה שהמכירה נעשית לפי חוקי המדינה, ושאלתו האם רשאי להוסיף כן בחוזה, והאם יש תוקף לתנאי זה.

תשובה

לכתחילה אין להוסיף תנאי זה בחוזה המכירה, דאומנם אין בזה בעיה של דיון בערכאות שהרי לא התנה ללכת לדון בערכאות רק התנה ללכת לפי חוקי המדינה, מכל מקום יש בתנאי זה חיזוק לחוקי המדינה יותר מדיני תורה ואין להתנות תנאים כאלו בחוזה המכירה. ואם ברצונו להתנות איזה תנאי מסוים במכירה רשאי לכתוב את אותו תנאי בפירוט ואז אין בזה שום בעיה. ובדיעבד אם עבר וחתם על חוזה זה, ראוי להחמיר שלא לילך על פי חוקי המדינה רק על פי דיני התורה, אבל המיקל בזה יש לו על מי לסמוך. ואם התעורר איזה וטוחו בין המוכר לקונה אסור ללכת לבית משפט, אלא ילכו לבית דין שיאמרו להם כיצד לנהוג לפי התנאים הכתובים בחוזה המכירה.

שלא הניחה תורה את העם שהוא נלחם לו על רצונם שייקרו חוקות הגויים ודיניהם ולא אפילו לעמוד לפנייהם לדין אפילו בדבר שדיניהם כדני ישראל והמביא ראיה לה מגמלי דערביא טועה דכתובה מן הדין היה לגבות ממטלטלי דמניה ואפילו מגלימא דאכתפיה אלא ששמו רבנן שאין סמיכת האשה עליהם משום שגבייתה לזמן מרובה ובערביא שכל עסקיהם בגמלים סמיכתה עליהם אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם חס ושלוים לעם קדוש לנוח ככה וכל שכן אם עתה יוסיפו לחטוא לעקור נחלה הסומך על משענת קנה הרצוץ הזה ועושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמתור משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא ואפילו גדלה ישיב רשע מקרי כדאינא בפרק הכנס (ב"ק ס:) ובכלל עוקר כל דיני התורה השלימה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלויות בבית מדרסי הגויים חליה לא תהא כזאת בישראל חס ושלוים שמוא תהגור התורה שק עליהם ע"כ, נראה מדברי הרשב"א שאם במקום שמתנים כן לחדיא אין תנאי זה מועיל הואיל והוא לעקור דיני התורה וגם זה בכלל האיסור ללכת אחר חוקות הגויים.

וצריך לבאר לפ"ז דאף שאם מתנים תנאים מסוימים כל תנאי שבממון תנאו קיים, אבל כל שמתנה בלשונו כללית ללכת אחר חוקות הגויים, בעצם תנאי זה יש כאן עליו לחוקי הגויים ואין להתנות תנאי זה, והמתנה כן אין ללכת אחר תנאי זה.

ומכאן צ"ע על דברי הברכי יוסף שלא זכר מדברי הרשב"א הנ"ל. ש"ד בדספר אולם המשפט סימן כו הבין דדברי הרשב"א דוקא במקום שכל העיר נוהגים כן, אבל אם יחיד שמתנה כן אין קפידא. אולם אין זה במשמעות דברי הרשב"א. ובפרט בנידון דין דהרבה נוהגים בזה, ואם נתיי דבר זה בודאי דברי הרשב"א קמים ועומדים דתשתכח תורה מישראל. וכן יש להוכיח מדברי הרא"ש בתשובה כלל י"א סימן ד' ע"ש, דה"ק.

לכן למעשה קשה להקל בזה, דאף הברכי יוסף כתב על זה שאינו מוכרח, ע"ש. ועל כן אין לעשות חוזה כזה שכתוב בו שכל התנאים בנינו יהיו כפי חוקי המדינה. אבל כן יש אפשרות לעשות תנאים מפורשים, וכגון אם חוקי המדינה הם דוקא במקום שכל העיר נוהגים כן, אבל אם יחיד שמתנה כן אין קפידא. אולם אין זה במשמעות דברי הרשב"א. ובפרט בנידון דין דהרבה נוהגים בזה, ואם נתיי דבר זה בודאי דברי הרשב"א קמים ועומדים דתשתכח תורה מישראל. וכן יש להוכיח מדברי הרא"ש בתשובה כלל י"א סימן ד' ע"ש, דה"ק.

לכן למעשה קשה להקל בזה, דאף הברכי יוסף כתב על זה שאינו מוכרח, ע"ש. ועל כן אין לעשות חוזה כזה שכתוב בו שכל התנאים בנינו יהיו כפי חוקי המדינה. אבל כן יש אפשרות לעשות תנאים מפורשים, וכגון אם חוקי המדינה הם דוקא במקום שכל העיר נוהגים כן, אבל אם יחיד שמתנה כן אין קפידא. אולם אין זה במשמעות דברי הרשב"א. ובפרט בנידון דין דהרבה נוהגים בזה, ואם נתיי דבר זה בודאי דברי הרשב"א קמים ועומדים דתשתכח תורה מישראל. וכן יש להוכיח מדברי הרא"ש בתשובה כלל י"א סימן ד' ע"ש, דה"ק.

כבר נודע חומרת האיסור לדון בפני בתי משפט של גויים וה"ה בבתי משפט של יהודים ההולכים לפי חוקות הגויים, וכמו שנוספת בפ"ע בח"מ סימן כו ס"א אסור לדון בפני דייני עכו"ם ובערכאות שלהם וכו' וכל באב לידון בפניהם הרי זה רשע וכאילו יגידף והרים יד בתורת משה רבינו עליו השלום. עכ"ל, וכבר בארנו ענין זה במקום אחר.

והנה לגבי חוזה שכתוב בו שכל דין ודברים בינינו נדון בפני הערכאות, אין מועיל תנאי זה וכמו שנפסק בש"ע בסימן כו סעיף ד', וכמו שהסכימו האחרונים לדינא, ובה"ג אפי' לדון בבית דין לפי חוקי הגויים, אין זה פשוט שחל התנאי, הואיל והתנאי הוא ללכת ולהשפט אצל ערכאות וכיין דהוה נגד התורה, לא חל תנאי זה (והארבנו בזה במק"א).

אומנם כאן בנידון דין שאין התנאי ללכת ולדון אצל ערכאות אלא התנאי הוא שכל המכירה תתנה לפי חוקי המדינה, י"ע האם תנאי זה מועיל. דאפשר לומר דהוה עדיף טפי, שהרי ביד אדם להתנות איזה תנאי שהוא רוצה וכל תנאי שבממון תנאו קיים, וא"כ הרי זה כמו שהתנה בפירוט שהמכירה על דעת דבר מסוים שביד כל אדם להתנות כן. אבל מצד שני אפשר לומר דהואיל והזכיר בשטר את חוקי המדינה הרי שנתן כאן עליו לחוקים שאינם לפי התורה, וגם בה עצמו יש חסרון וחשוב כמתנה על מה שכתוב בתורה.

ומצינו לברכי יוסף (סימן כו ד"ה ועדיין) שנסתפק בזה, ובתחילה הביא מדברי הג"ח ש"ל דהמתנה לדון אצל הערכאות, אינו מועיל תנאי זה ואיך ב"ד ישראל אינם יכולים לדון ע"פ הערכאות, ורצה להוכיח מכאן דאין תנאי זה מועיל גם כדן שידונו אותו ב"ד ישראל. אומנם אין זה מוכרח משום דזה דוקא כשהתנה בפירוט ללכת לדון אצל הגויים דהתנאי לא חל ובה"ג י"ל דגם אין מועיל כדי שהב"ד ידונו ע"פ הגויים, אבל כשמתנה מתחילה ששכל לפי חוקי הגויים אבל בב"ד של ישראל י"ל דמועיל.

ושבו הביא הברכי יוסף בשם הרא"ה ח"א (סימן נ"א) שמדבריו מובא דבמקום שהתנאי הוא שהשכל לפי חוקי הגויים ולא מוכרח בתנאי ללכת לבית משפט של גויים, לכ"ע מועיל תנאי זה והב"ד של ישראל ידונו לפי חוקות הגויים משום דכל תנאי שבממון תנאו קיים, וע"ע מ"ש"כ הברכי יוסף על דבריו, ומ"מ כן נראה מסקנת הברכי יוסף שם. וכן כתב להלכה בספר שפרו משפט ח"ב ס"ד ע"ש.

אולם לכאורה יש לשאול על זה מדברי הרשב"א בתשובה ח"ו סי' נד) והביאו הב"י בסוף סימן כן, שנשאל על אחד שמתנה בתו ותרבע את חתנו בערכאות הגויים שיחזיר לו כל הדנדניו בטענה שאף על פי שבדיני ישראל הבעל יורש את אשתו (ב"ב קה). כיון שהשכל יודעים שהם הולכים בדיני הגויים הרי כל הנישאל אשה שם כאלו התנה כן וכמו שאמרו (כתובות סז). גמלי דערביא אשה גובה פורנא מןן לפי שסומכת עליהם, והייש כל דבר שבממון תנאו קיים (כתובות נו). ובאמת אמרו (ירושלמי כתובות פ"ט ח"א) שמתנין בעניינה זה אבל לנהוג כן מפני שהוא משפט הגויים באמת נראה לי דאסור לפי שהוא מתוקה את הגויים והוה שהזחירה התורה לפנייהם ולא לפני גויים אלא על פי ששניהם רוצים בכך והוא דבר שבממון